

Популацията и трофейните качества на благородния елен в дивечовъдните участъци на РДГ – Велико Търново

Инж. Николай ТОТЕВ – главен експерт по ловно стопанство в ДУ „Буковец“

Административно деление

В административно отношение Регионалната дирекция по горите – Велико Търново, е в териториалния обхват на дейност на Северноцентралното държавно предприятие – Габрово. Съгласно ловностопанското райониране на страната територията на РДГ – Велико Търново, попада в три ловностопански области – Дунавска равнина, Предбалканска и Старопланинска.

Предмет на настоящия анализ е територията на землищата на населените места в района на дейност на държавните горски и ловни стопанства – горски и земеделски територии, върху които са обособени дивечовъдни участъци (ДУ), влияещи се от голям комплекс фактори – екологични, икономически и социални.

Общата ловна площ на РДГ – Велико Търново, е 634 050.6 хектара. От нея 55 695.1 ха (8.8 %) се стопанисват и ползват като държавни ловностопански райони (ДЛСР) – ДЛС „Росица“ и 8 Държавни горски стопанства – Буйновци, гр. Елена, „Болярка“, Свищов, Габрово,

Горна Оряховица, Севлиево, Плачковци. Останалите 578 355.5 ха (91.2 %) се стопанисват и ползват като предоставени за стопанисване ловностопански райони от 13 ловно-рибарски дружини (Таблица 1 и Диаграма 1). Площта в ДЛСР е разпределена: 1 ДЛС, 2 ДЛСР, 4 БИСД и 12 ДУ (Таблица 2 и Диаграма 2).

Таксация

Данните от таксацията показват достигане на допустимите запаси през 2014 г. и след това устойчиво поддържане в рамките на около 200 – 250 бр. над допустимия. Половото съотношение от 1:1.9 е

Ловна площ на РДГ

Таблица 1

Ловен район	ДГФ	ССФ	Общо	%
ПЛСР	169 899.6	409 002.8	578 355.5	91.2
ДЛСР	47 131.9	8017.8	55 695.1	8.8
РДГ	217 031.5	417 020.6	634 050.6	100

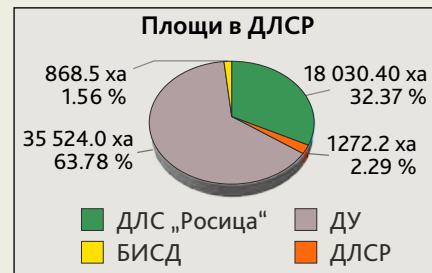

Диаграма 1

Площи в ДЛСР

Таблица 2

Ловен район	ДГФ	ССФ	Общо	%
ДЛС „Росица“	15 879.8	2150.6	18 030.4	32.4
ДЛСР	256.0	1016.2	1272.2	2.3
ДУ	30 186.3	4792.3	35 524.0	63.8
БИСД	809.8	58.7	868.5	1.6
ДЛСР	47 131.9	8017.8	55 695.1	100

Диаграма 2

Таксация на благородния елен в държавните ловностопански райони за 2012 – 2023 г.

Таблица 3

Година	Доп. зап.	Запас	Пол М:Ж	Мъжки					Женски		
				1 г.	Млади	Ср.възраст	Зрели	Общо	Приплод	Зрели	Общо
2012	1636	1287	1:1.9	102	117	114	109	442	307	538	845
2013	1905	1359	1:1.9	120	112	120	115	467	324	568	892
2014	1269	1388	1:1.4	186	145	140	108	579	299	510	809
2015	1232	1461	1:1.4	189	150	153	121	613	302	546	848
2016	1415	1533	1:1.3	195	159	159	143	656	320	557	877
2017	1415	1587	1:1.3	203	162	168	148	681	325	581	906
2018	1376	1573	1:1.3	202	160	171	152	685	320	568	888
2019	1404	1665	1:1.3	164	210	179	165	718	284	663	947
2020	1424	1702	1:1.4	161	208	176	177	722	328	652	980
2021	1405	1670	1:1.4	151	205	175	168	699	318	653	971
2022	1439	1678	1:1.5	148	198	166	169	681	306	691	997
2023	1438	1675	1:1.3	143	181	178	213	715	307	653	960

Година	Действ. запас	План		Изпълнение	% от плана
		Брой	% от запаса		
2012	1287	168	13.1	29	17.3
2013	1359	221	16.3	28	12.7
2014	1388	223	16.1	59	26.5
2015	1461	241	16.5	57	23.7
2016	1533	250	16.3	60	24.8
2017	1587	274	17.3	40	14.6
2018	1573	345	21.9	78	22.6
2019	1665	421	25.3	109	25.9
2020	1678	460	27.4	85	18.5
2021	1670	405	24.3	132	32.6
2022	1678	460	27.4	85	18.5
2023	1675	322	19.2	76	23.6

сведено до 1:1.3 и би следвало да се намали до 1:1.1.

В действителност производителността на държавните ловностопански райони (ДЛСР) е по-голяма, тъй като с достигане на допустимия запас се осъществява разселването на благородния елен в съседните ловностопански райони, граничещи с държавни ловностопански райони. Тази теза се доказва и от данните на таксацията на граничещите райони, стопанисвани от ловните дружинки в състава на Съюза на ловците и риболовците в България (Таблица 3).

Правилното планиране на отстрела е важен фактор за устойчивото стопанисване на популацията. Планирането в периода 2012 – 2023 г. е в диапазон от 13.1 до 27.4 %, или по-конкретно – 20.1 %. Заложено е много добре. Според

науката за ловното стопанство то трябва да е между 15 и 23 %. Но основният фактор, регулиращ популацията, е отстрелът, на който средно изчисленият процент е от 12.7 до 32.6 – 21.78 %, който е крайно нисък. Факторите, които влияят върху неизпълнението на отстрела, са икономически и социални (Таблица 4).

Икономическите фактори са свързани с липсата на клиенти по Международния ловен туризъм и непревеждане на селекционен отстрел, при който може да се добива дивечово месо за вътрешен и външен пазар и да се реализират приходи. В предоставените ловностопански райони трофейният отстрел е предвиден само по линия на организирания ловен туризъм. При този нисък процент на отстрела би трябвало запасите да се увеличават

почти с 40 %, но в действителност не е така.

Социалните фактори се отнасят до скритото браконьерство при лов на други видове дивеч и организираното браконьерство от групи, отлично оборудвани със специални оръжия и транспорт с цел търговия.

Браконьерството се разкрива много трудно. Разкритите случаи на фрапиращо браконьерство, групово и с по-голям отстрел, са само върхът на айсберга. Трудно е взаимодействието между органите по охраната на дивеча, полицията и прокуратурата. От друга страна, Съдът работи бавно, протакат се и се отлагат дела, а евентуалните влезли в сила присъди са минимални или условни.

От всички представени факти трябва да се направи анализ и на държавните ловностопански райони, предоставените ловностопански райони и дивечовъдните участъци. Планът за ползване в ДЛСР се е увеличил от 13.50 на 19.30 %, като в ДЛС „Росица“ се запазва, а в ДУ се е увеличил тройно – от 8.0 на 23.00 %, а в ПЛСР – от 3.22 на 10.9 %. Това е добра тенденция, която би трябвало да се запази при бъдещото планиране, но с увеличаване в ПЛСР. За периода ползването е увеличено в ДЛСР – от 17.26 на 23.60 %, и в ПЛСР от нулево ползване на 6.3 %. Най-много процентът на ползване се е увеличил в ДЛС „Росица“ – от 19.29 на 57.00 % (Таблица 5).

Разпределение на златните медали над 210 т. от ДУ на РДГ – Велико Търново, СИДП

Анализ на плана и ползването в ДЛСР и ПЛСР за 2012 спрямо 2023 г.

Таблица 5

Год.	ЛСР	Допустим запас	Действителен запас			План за ползване				Ползване			
			М/Ж	Общо	Полово съотн.	М	Ж	Общо	% от запаса	М	Ж	Общо	% от плана
2012	ДЛСР	1636	443/845	1287	1:1.9	82	86	168	13.50	21	8	29	17.26
	в т. ч. ДЛС „Росица“	1148	272/665	937	1:1.3	60	80	40	14.90	19	8	27	19.29
	в т. ч. ДУ	488	171/180	350	1:1.0	22	6	28	8.00	2	0	2	7.14
	ПЛСР	893	502/524	1026	1:1.0	27	6	33	3.22	0	0	0	0.00
2023	ДЛСР	1438	715/760	1675	1:1.3	175	147	322	19.22	33	43	76	23.60
	в т. ч. ДЛС „Росица“	568	252/456	708	1:1.8	40	60	100	14.10	18	39	57	57.00
	в т. ч. ДУ	870	463/304	967	1:1.3	135	87	222	23.00	15	4	19	8.56
	ПЛСР	1551	1093/1255	2348	1:1.1	150	106	256	10.90	7	9	16	6.30

– Габрово, за 2013 – 2023 г. по отделни показатели:

- по ДГС: в Горна Оряховица – 8, гр. Елена и Буйновци – 7, „Болярка“ – 4, и в Свищов – 1.

- по ДУ: в „Буковец“ – 6, „Припека“ – 5, „Сашево“ – 4, „Вардим“ – 1, „Бяла крава“ – 1.

- по килограми: при 75 % от трофеите са между 10 и 13 кг, като най-тежкия е 16.420 кг (отстрелян в ДУ „Сашево“, ДГС „Болярка“, през 2023 г., 11 години, 260.69 т., 23 бр. шипове).

- по СИС точки: 85 % от трофеите са над 220 т., като се отличават 2 капитални трофея с 264.48 т. (отстрелян на о. Вардим, ДГС – Свищов, през 2019 г., 13.860 кг, 21 бр. шипове) и 260.69 т. (същият трофей, отстрелян в ДУ „Сашево“, ДГС „Болярка“, през 2023 г., 11 години, 16.420 кг, 23 бр. шипове).

- по възраст: 75 % са над 10 години (с най-висока възраст – 13 г., е трофеят, отстрелян в ДУ „Буковец“, ДГС – гр. Елена, през 2023 г., 12 кг, 17 бр. шипове, 239.55 т.).

- по шипове: 85 % от трофеите са с над 14 шипа (в короната с минимум 4 + 4), като с най-голям брой – 23, отново е трофеят от ДУ „Сашево“, ДГС „Болярка“, 2023 г., 11 години, 16.420 кг, 260.69 т.).

- по дата: 12 трофейни животни са отстреляни в последните 5 години.

В заключение следва да се признае много високото качество на трофеите в ДУ на РДГ – Велико Търново. Повечето са добити в ДУ от Дунавската равнина, а по-малко в Предпланинската и Планинската област.

При сравнение на 20 трофея със златен медал над 210 т. от ДУ на РДГ – Велико Търново, за периода 2013 – 2023 г., средностатистиче-

Таксационни данни за 1960 – 2023 г.

Таблица 6

Год.	1960	1965	1970	1985	1997	2002	2012	2023
Брой	293	588	601	1100	1400	1560	2313	4023

Таксационни данни за 2012 – 2023 г.

Таблица 7

ЛСР	Площ, ха	%	2012		2023	
ДЛСР	53 554	8.48	1287	55.64 %	1675	41.63 %
в т.ч. ДЛС „Росица“	18 030	2.84	937	40.51 %	708	17.59 %
в т.ч. ДУ	35 524	5.60	350	15.13 %	967	24.04 %
ПЛСР	578 355	91.20	1026	44.36 %	2348	58.36 %
	631 909	100	2313	100 %	4023	100 %

ският трофей е на възраст над 10 г., над 10 кг, по брой на шипове – над 14 (в короната минимум 4+4), а по СИС диапазонът е 220 – 248 точки. По тези показатели като най-добри се нареждат ДУ „Сашево“, „Припека“, „Кортена“, „Елеза“ и „Буковец“.

В Таблица 6 е отразено увеличаването на запаса (1960 – 2023). Несъмнено този растеж се дължи и на разселените в ГС – Буйновци, Елена, Велико Търново, Плачковци, Габрово и Росица през периода 1957 – 1961 г. благородни елени от ловните стопанства „Шерба“ и „Паламара“. Съществен принос има и създаването на едродивечови ловностопански райони, прераснали по-късно в ДЛС „Росица“ и „Болярка“. Явно популацията показва стабилен растеж и добра генетика – в ДЛСР при площ 8.48 % от общата се намират 41.63 % от запаса; в ДЛС „Росица“ при площ 2.84 % запасът е 17.59 %. В ДУ особено показателен е и фактът, че при площ 35 524 ха (5.6 %) запасът е увеличен от 350 (15.13 %) през 2012 г. на 967 (24.04 %) през 2023 година (Таблица 7).

Добрите показатели на дивечовъдните участъци се дължат и на правилно изработване на конкурсите бизнес програми, наличието на голям брой ловни специалисти (12 места за служителите в ловно стопанство с висше и около 20 със средно образование и с удостоверение за професионално образование). За отчетния период 2012 – 2023 г. ловностопанските мероприятия като зимното и сезонното подхранване, поддържането на дивечовите ниви и ловнотехническите съоръжения, обезпечеността с автоматични хранилки и високопроходима техника са изпълнени на около 90 %, а в повечето ДУ – между 120 до 200 % (видно от годишните доклади на РДГ, осъществен контрол от СИДП, 3-годишните ревизии от РДГ и контролни доклади от ИАГ). Охраната на дивеча е осъществена и със сключени договори с лицензирани охранителни фирми и фотокамери.

В настоящия анализ не са включени данни от ДУ на ДГС – Плачковци, и ДГС – Габрово, отдадени след 2019 година.

